

PRESTEREN!

Inclusief
olympisch
dagboek
over Rio

Maurits Hendriks

op de voet gevolgd door
Maarten Westermann

Inhoud

1.	Wat bezielt die man?	7
2.	“Ik wil bondscoach worden”	23
3.	De gouden jaren: Atlanta - Utrecht - Sydney	40
4.	Tussen toen en nu ligt Spanje	57
5.	Het bombardement van Sotsji	75
6.	Reis rond de wereld in 2015	98
7.	Het smeden van een team	130
8.	De ring rond Maurits Hendriks	150
9.	Medailles tellen	180
10.	Het verhaal van het water en de mug	200
11.	De spanning loopt op	212
12.	Foute boel	243
13.	De afrekening	276
	Over Maurits Hendriks	351
	Over de auteur	352

1. Wat bezielt die man?

Nog 500 dagen. Bij de ingang van Sportcentrum Papendal staat een groot welkomstbord waarop staat aangegeven hoeveel dagen er nog te gaan zijn tot de volgende Olympische Spelen. Het is 24 maart 2015. Over 500 dagen vindt in Rio de Janeiro de opening plaats van de 28ste editie van de Olympische Zomerspelen. Hier op Papendal, elders in het land en in buitenlandse trainingskampen bereiden een paar honderd sporters zich voor. De meesten zijn nog in het ongewisse of ze zich zullen kwalificeren of in de selectie zullen worden opgenomen. Wie het zover brengt, zal tussen nu en dan nauwelijks vrije dagen hebben. Voor een sporter op dit niveau bestaat geen sociaal leven. Het is werk. Alles is erop gericht om straks in augustus 2016 te presteren. Niet omdat het mag, maar omdat het moet. Er is veel geld geïnvesteerd in henzelf en in hun entourage. Gedreven door de ambitie om met Nederland als sportland tot de beste tien van de wereld te worden gerekend. Hoeveel medailles daar straks in Rio voor nodig zijn? In elk geval meer dan vier jaar eerder in Londen.

Toen waren het er twintig. Misschien worden het er zelfs meer dan het recordaantal van 25 in Sydney in 2000. Nog 516 dagen en dan weten we het. Dan vindt de afrekening plaats van de inspanningen van de kleine 250 atleten die straks zichzelf en hun land vertegenwoordigen, van hun coaches en begeleiders, en van TeamNL onder leiding van Maurits Hendriks, technisch directeur van NOC*NSF en chef de mission in Rio de Janeiro.

Het plan om met Maurits een boek te maken, sluimerde al een tijdje. Hij is succesvol geweest als hockeycoach in Nederland en in Spanje, wordt geroemd om zijn visie op sport en zijn drang

tot innoveren, heeft een spilfunctie in het reilen en zeilen van de Nederlandse topsport, ontwikkelde de zogenoemde toptienambitie van Nederland en speelde een belangrijke rol bij de successen van ons land tijdens de Zomerspelen van 2012 in Londen en de Winterspelen van 2014 in Sotsji. En dan is er nog zijn persoonlijkheid. Maurits is wat je noemt een baasje.

We kennen elkaar al een tijdje, zij het op afstand. Hij was destijds coach van Dames 1 van Rood-Wit, de hockeyclub in Aerdenhout waarvan ik in een later stadium acht jaar voorzitter was. Maurits kwam een keer buurten en ik heb hem bij die gelegenheid gevraagd om eens een gasttraining te verzorgen. Na de Olympische Spelen in Sydney heb ik hem uitgenodigd om een praatje te komen houden in ons clubhuis over het hockeygoud van de Oranjemannen, van wie hij de coach was. Ik deed hem na afloop de clubdas van Rood-Wit cadeau – de das die ik hem zag dragen op de dag dat hij als coach van Spanje Europees kampioen werd. Later interviewde ik hem in het kader van een boek over Roelant Oltmans en een andere keer ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de Euro Hockey League, die geheel en al zijn geesteskind is. Het was bij die laatste gelegenheid dat ik hem polste om een boek over hem te schrijven. Dat vond hij wel een aardig idee. Maar dan na Londen, wanneer hij “er wellicht wegens tegenvallende prestaties uitgelazerd was”, zoals hij gekscherend zei. Dat gebeurde niet. Toen zag ik hem pas weer tijdens de World Cup Hockey in de zomer van 2014 in Den Haag. “Mag ik met een concreet voorstel bij je langskomen?”, vroeg ik.

Ik realiseerde me dat het voor hem lastig en zelfs ronduit onverstandig is om met allerlei onthullingen te komen over Sven en Ireen en Epke en Ranomi en Dafne en al die andere sporters met wie hij een vertrouwensrelatie heeft opgebouwd. Bovendien is Maurits niet van de kleffe verhalen. En voor mij geldt eigenlijk hetzelfde. Ik ben vooral geïnteresseerd in de achterkant van de sport. Waar ik naar op zoek ben, formuleerde ik voor mezelf, is het

antwoord op de vraag wat die man bezielt. Wie is die ambitieuze perfectionist, die in de hockeywereld gekscherend ‘de professor’ werd genoemd? Hoe is het zo gekomen? Wat is zijn werkwijze? Hoe maak je succes? Hoe smeed je een team? Ik had ook meteen de titel van het boek en wist zeker dat ik Maurits daarmee midden in zijn hart zou raken: *Presteren!* Met een uitroepteken, omdat de topsport een dwingend proces is en geen vrijblijvendheid duldt.

We waren het snel eens, Maurits en ik. En John van Vliet, perschef van NOC*NSF en tijdens de Spelen Maurits’ paladijn in het Olympisch Dorp. Het zou een zoektocht worden naar wat presteren is of wat in de internationale sportterminologie *high performance* wordt genoemd. Wat is daarvoor nodig? Ja, een puike conditie en een paar goede schoenen. Maar in de nieuwe eeuw komt er toch wel iets meer bij kijken om in de internationale top te kunnen acteren. Toeval bestaat niet in de moderne topsport. Pech wel. Maar pech kun je voorkomen door de risico’s te kennen en te elimineren. Een olympische medaille is de bezegeling van een proces van heel hard werken en van onnoemelijk veel details. Presteren kun je voor een belangrijk deel organiseren. En organiseren is voor Maurits Hendriks nou precies wat hij het allerleukste vindt.

Op Papendal staat de teller op 499 dagen wanneer Maurits en ik onze eerste sessie hebben. We zullen er steeds een volle werkdag voor uittrekken, zo vaak als nodig blijkt. Vandaag hebben we de fraaie Oranjerie van Landgoed Groot Warnsborn tot onze beschikking, niet ver van Papendal. Dat is al meteen een sterk staaltje Maurits. Het moet goed zijn, het moet kwaliteit hebben, het moet van toegevoegde waarde zijn. Of het nu gaat om het smeden van een band tussen de coaches van verschillende sporten, het schrijven van een boek of het organiseren van een verjaarspartijtje voor een van zijn twee kinderen, het moet inhoud hebben en verrassend zijn. Zelfs als Maurits casual gekleed gaat, wat bij voorkeur het geval

is, heeft hij over elk detail nagedacht. Hij is in alles zorgvuldig, zo ook in wat hij zegt en hoe hij het zegt.

Ik heb met zijn moeder gesproken, bij haar thuis in Almelo, op zoek naar wat haar zoon bezielt. Ze vertelde me onder meer dat hij als dreumes in het kinderzitje op haar fiets al een eigen taal had ontwikkeld. Om vallende herfstbladeren van commentaar te voorzien had hij een geluid. Voor regenwater dat op straat naar de goten stroomde weer een ander eigen geluid. Met vogels maakte hij moeiteloos contact. Maurits sprak al voordat hij kon praten. Maar zijn grootste kwaliteit bleek al snel te liggen in het mobiliseren en dirigeren van anderen. Zijn moeder herinnert zich een gesprekje met de juf van de kleuterschool. “Hij was toen vier. ‘Een heerlijk kind’, zei de juf. ‘Hij organiseert de hele klas. Hij bedenkt een spel, zet alle kinderen op hun plaats en dan gaan ze aan de gang. Hij neemt me heel veel werk uit handen.’ Dat zat er dus toen al in. Later was hij het die altijd de schoolfeesten en de toernooien organiseerde. Dat er tussen de bedrijven door ook wel eens huiswerk moest worden gemaakt, interesseerde hem dan weer wat minder. Een ander probleem was dat hij ontzettend boos kon worden wanneer hij vond dat hem onrecht was aangedaan. Dan kon hij zich in het openbaar volkomen vergalopperen. Hij is ook wel eens geschorst door zijn club. Dat zag hij dan weer als een kans om iets anders op poten te zetten. Dan moest er ineens een jeugdbestuur komen. Of hij bedacht een nieuwe formule voor een toernooi, met hockeyers uit het hele land, die natuurlijk moesten worden ondergebracht, dus dan zat ik weer met een huis vol. Want zo is het wel: Maurits bedenkt hoe het moet, anderen laat hij het uitvoeren.”

---

3. De gouden jaren: Atlanta - Utrecht - Sydney

Ik ben op zoek naar wat presteren is. Presteren met een uitroep-
teken. En ik ben al een heel klein beetje wijzer geworden. Over
het verkennen van het strijdperk waar het later allemaal gebeuren
moet. Over het oefenen van een finaleweekend. Over het inrichten
van een prestatiesetting. Over werken met goede spullen en capa-
bele mensen. In de topsport moet alles kloppen, mag je niet verrast
worden. Maurits vertelt me hoe hij in Atlanta op het kunstgras
zit, daar waar hij vermoedt dat de cirkels komen te liggen. Met
zijn handen voelt hij hoe de pool van het AstroTurf loopt. En of
er oneffenheden zijn. Het kan een halfjaar later het verschil zijn
tussen alles of niets.

Een strafcorner wordt aangegeven vanaf de achterlijn in de
richting van de kop van de cirkel. Daar wordt de bal gestopt met
de stick. De schutter is dan al bezig met zijn aanloop, om de bal
richting doel te slepen of te slaan. Dat hele traject duurt 1,6 tot
2,2 seconden. Gaat het sneller, dan verloopt het proces minder
zuiver en is de kans groot dat het niet tot een doelpunt leidt. Gaat
het langzamer, dan is de kans groot dat een verdediger de bal
onderschept of anderszins onschadelijk maakt. Een strafcorner bij
Maurits Hendriks duurt derhalve 1,6 tot 2,2 seconden. Niet langer,
niet korter. En dat is alleen maar te realiseren door te trainen, te
trainen, te trainen...

Roelant Oltmans had aan Maurits gevraagd om de strafcorners
voor zijn rekening te nemen. Later zal de bondscoach over de

samenwerking met zijn assistent zeggen: “De grote kracht van Maurits Hendriks is om datgene wat de standaard lijkt te zijn niet als standaard te accepteren, maar verder te ontwikkelen en te verbeteren.”

En Maurits maakte er inderdaad werk van. Zeg maar gerust hogere wiskunde. “We hadden drie corners. Floris Jan Bovelandersloeg hem kiezelhard in. Dat was zeg maar de klassieke manier. Sinds 1992 hadden we de sleepcorner, die door Taco van den Honert was bedacht en ontwikkeld. En we hadden Bram Lomans, met een dijk van een push, die hij had geleerd van Toon Siepman, de goeroe van de strafcorner. Taco slingerde de bal vanuit de krul van zijn stick, maar Bram zakte diep in, nam de bal op zijn steel en flikkerde hem er dan af. We konden dus variëren. Het was in die tijd zelfs mogelijk om, als er een strafcorner was gegeven, een specialist vanaf de bank in te zetten. Dat betrof dan vaak Bram Lomans, die aanvankelijk meer vanwege zijn strafcorner dan vanwege zijn kwaliteit als speler in het Nederlands Elftal was gekomen. Maanden heb ik op mijn knieën gelegen om ballen klaar te leggen voor die gasten. Ik heb duizenden en duizenden corners geklokt. Door onophoudelijk te trainen en te filmen hebben we toen en in de jaren na Atlanta enorm veel kennis opgebouwd. Dat de hoek van de voet bij de tweede stap op zoveel graden moet staan – dat soort details. Siepman heeft daarin ook een belangrijke rol gespeeld.

Kennisontwikkeling om tot de beste prestatie te komen, is sindsdien voor mij een leidraad geworden. Je kunt rustig zeggen dat ik daarin ver ga. Bij Amsterdam had ik eens een nieuwe manier bedacht om de bal aan te nemen, waardoor je in één keer je tegenstander volledig wegzette: de *inside slide*. Dat werd in eerste instantie geridiculiseerd: ‘Daar heb je Maurits weer.’ Maar ze werden er ook door geprikkeld. In de voorbereiding op Atlanta hebben we met het Nederlands Elftal veel getraind op de lage

backhand. Die techniek kwam in die jaren op. Het is een slag waarmee je niet alleen hard en hoog op het doel kunt schieten, maar ook in een verrassende hoek en op de centimeter nauwkeurig kunt passen. Marc Delissen was er al heel ver mee. Teun de Nooijer en Taco van den Honert konden het met hun techniek ook. Toen Bovelanders het probeerde, lag iedereen op de grond van het lachen. Taco gaf echter de voorkeur aan een andere, door hemzelf ontwikkelde techniek die 'de blow' werd genoemd, maar die minder makkelijk toe te passen was en ook minder vaak. Hij trok als het ware de punt van zijn stick met een moordgang door de bal heen. Zelf trainde ik liever op de lage backhand. Maar Taco maakte met zijn blow wel mooi de openingsgoal in de halve finale in Atlanta. 'Heb je 'm gezien?!', was het eerste wat hij tegen me zei. Taco kon echt tegenstanders hun enkels laten verdraaien, zozeer zette hij hen op het verkeerde been. Hij en veel andere jongens uit die tijd hebben niet alleen geweldig gepresteerd, maar ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling, waarvan de hockeysport enorm heeft geprofiteerd.

Je kunt van alles bedenken en laten zien, maar je hebt er pas wat aan wanneer je erin slaagt om de sporters zelf te overtuigen. Ik heb vaak meegemaakt dat ze het absurd vonden wanneer ik ergens mee kwam. Innoveren is meer dan iets nieuws bedenken. Innoveren is mensen in beweging krijgen om iets nieuws te proberen. De functie van innoveren zit niet in de vernieuwing zelf, maar in de weg ernaartoe. Innoveren is meestal het toepasbaar maken van bestaande kennis en slechts zelden een totale uitvinding, zoals de klapschaats dat was.

Taco van den Honert had een nieuwe cornervariant bedacht. Onze tegenstanders hadden het toch al lastig met de verschillende schutters die we konden inzetten. Om het extra moeilijk te maken, konden we ook nog Bram Lomans als een duveltje

uit een doosje vanaf de kop van de cirkel richting keeper laten sprinten om hem het zicht te ontnemen. We hadden het tot in den treure getraind, maar we hadden het nog nooit laten zien. We zouden het pas doen wanneer het echt nodig was.”

In Atlanta wordt Nederland eerste in de poule. Op 31 juli, om acht uur 's avonds, lokale tijd, treedt Nederland in de halve finale aan tegen aartsrivaal Duitsland. Nederland komt in de eerste helft op voorsprong door dat eerdergenoemde doelpunt van Taco van den Honert, na een schitterende actie van Teun de Nooijer. Maar het zijn Duitsers, die geven nooit op, en in de tweede helft is de druk enorm. Wanneer Nederland dan een strafcorner mag nemen, is de tijd rijp om het geheime wapen in te zetten. Bram Lomans sprint naar voren en de bal vliegt, zoals het berekend is, een paar centimeter langs zijn hoofd vanaf de stick van Van den Honert in het doel. De Duitsers zijn furieus. Zoiets mag domweg niet. Levensgevaarlijk! Maar voor de scheidsrechters is het ook nieuw, die hebben niet eens in de gaten wat er gebeurd is. Uiteindelijk wordt het maar liefst 3-1 voor Oranje.

Voor het eerst sinds 1952 staat Nederland weer in de herenhockeyfinale. Tegen Spanje, voor welk land dat evenzeer een unieke gebeurtenis is. Twee dagen later is het zover. Maurits is er niet gerust op. “Roelant deed zijn verhaal, maar je zag gewoon: *Die gasten luisteren niet*. In de rust evenmin. Voor het eerst konden we daar in Atlanta tijdens de wedstrijd met behulp van video de corners analyseren. Nu heel gewoon, maar toen een primeur. In het Olympisch Dorp nam videoman Roberto Tolentino de strafcorners op en stuurde de beelden naar mij toe. Dat heeft ons 5.000 dollar aan telefoontikken gekost. Ik in de rust naar Bovelander: ‘Ik weet waar de ruimte ligt, ik weet waar je moet schieten.’ Waarop Flop zegt: ‘Laat mij nou maar mijn ding doen en kom niet aan met dat gehocuspocus.’ Af door de zijdeur ging Maurits Hendriks. Waar het op neerkwam: de jongens zouden het